

Öt gramm tűzifa

Orvosságról vagy ékszerről szokás grammokban beszélni, tűzifáról legalábbis mászékban. Az a tűzifa azonban, amelyről itt szó lesz, valaki számára egy kicsit orvosság is, egy kicsit ékszer is és ezenfelül csakugyan nem több öt grammnál.

Egy ismerősöm az illető. S mert nem kértem tőle engedélyt, hogy az előbbiakat megírhassem róla - szerényen visszavonult férfi lévén valószínűleg nehezen is egyezett volna bele -, nevéből csak ennyit árulhatok el: S. József.

Élettörténetéből pedig ezt: nem született magyarnak, hanem elv-ből lett magyarrá az első világháború végén. Osztrák szülőföldjén az iskolában ismerkedett meg hazánk történelmével s mikor már elég szenvedést tudott belőle, úgy érezte, közénk kell állnia. A fiatal szív nyugtalan, romantikus tettekkel keresi az igazságot, az övé azzal akarta enyhíteni az osztrák elnyomás bűneit, hogy legalább egy emberrel, önmagával, megcsenkitje régi hazáját s egyel-megszaporítja a miénket, az újat. Van ebben ~~parasz~~ persze jókai-hősre emlékeztető, látványos lobogás, de az a tény, hogy csakugyan magyar állampolgárrá lett, hűvös, jogi aktusával valóssággá mérsékli a tett regényes, szertelen izzását. A nemzetközi jogot már nálunk tanulta az egyetemen s azóta is itt él velünk, mint önkéntes magyar, mint hazánkfia. Mint hazánk fogadott fia. Felnőtt fejjel választotta szülőföldjéül ezt az országot s ma, négy évtized után, úgy is érzi ez az igazi szülőföldje.

Már az, hogy éppen nemzetközi jogot tanult, arra vall, hogy kor ifjúságától az igazát kereste ennek a népnek a világban. Amiből a monarchia kisméltta az országot, ő a maga területén jóvá akarta tenni. Ifjú fővel hogyan is tudhatta volna, hogy fölemelni egy népet kevés egy ember erőfeszítése, kivált, ha a népre az első világháború után újabb, másfajta azok előbbinél nem kevésbé súlyos elnyomatás szakadt. Megtanulta hát a nemzetközi jogot, de nem fordíthatta új hazája javára. Csaldóttan elmen a közbeeső, nehéz negyedszázadban miniszteriális tisztviselőnek, kicsi

posztra, ahonnan segíteni a süllyedt országon már alkalom se volt. Élet-
eszménye, amelyre fiatalon fölesküdt, úgy érezte, kifakult, elszürkült
és elárulta, léprecsalta, oserbennagyta őt.

Ma kiadók megbizásából könyveket, regényeket, darabokat: magyar
írást fordít németre. Anyanyelvéről anyanyelvére, hisz voltaképp mindket-
tő az, s fordításai igen magas irodalmi szintűek. Mint fordítóval kerül-
tem kapcsolatba S. Józseffel.

Ha végignézek negyvenéves életszakaszán, teljes ivet látok. Férfi
pályát, amely nagy körben visszafelé önmagához az élet délutánján s ha-
kitérőkkel is, zárt és harmónikus egységgé lett. Ma végre arra tart, a-
merr elindult: segíthet egy népnek. Utat nyit a magyar műveltségnek és
gondolatvilágnak egy másik nyelv és más, németajku népek felé s ami a jo-
ban akkor nem sikerült neki, ma sikerül kulturában. Mi többet várhat ön-
magától, a sorsától egy férfi, mi többet fogadott fiától egy ország?

Erről beszélgetünk egy csöndes, óbudaí asztalnál, lassan csörgede-
ző bor mellett.

- Örülök, hogy így fordult a munkám - mondja. - Szeretem, amit cs-
nélök s talán nem is csinálom rosszul, különben nem volna annyi megbizá-
som. Még hexaméteres művet is ültettem át a multkor. De nem a fordítás-
aimra vagyok büszke.

- Hanem?

Lehajtja szürkülő fejét, határozottan metszett arcára árnyék bo-
rul. Nehezen mondja ki, - talán most először mondja el valakinek:

- Hanem egy erdőre az Alföldön.

- Hogyhogy?

- Tudod, értek valanicekét az erdészethez. Persze, csak amatőr mé-
don. Szeretem a természetet, sokat olvasgatok róla. Régen egyszer, még
tisztviselő koromban, az Alföldön járva észrevettem egy fásításra alkal-
mas területet s elképzelttem, milyen szép és milyen hasznos is lenne ott
egy kicsi erdő. Vigyázhatna szépen a tájra s unalmában eltrécselhetne a
céltalanul futkosó széllel. Visszatérve a hivatalomba, megemlítettem ezt

a gondolatot. Hogy, hogyanem - talán véletlenül - megfogadták. Telepítettek. A fák azóta megnöttek - volt idejük rá, hiszen a dolog régen történt - s egész csinos kis erdővé serdültek. Egy statisztikából tudom, hogy az ország erdőinek épp egy fél ezrelékét tessék ki. Mult nyáron jártam arra, láttam, hogy már folyik is ott a fakitermelés. Fél ezrelék, hajjaj!...

Hirtelen elhallgat, mint aki szeretné, de nem akarja folytatni.

- No és? - unszolom.

Nehezen, valamiképpen elfogódottan és ellágyultan füzi tovább:

- Arra gondoltam akkor - de ne nevesse ki érte - hogy ezekszerint egy vagon magyar tűzifából öt kilóhoz nekem is van valami közöm. Ha egy szobát itt Pesten vagy valahol falun, egy kis házban, egy családnak tíz kiló fával naponta befüt, abból öt grammnyi meleg valahogy, hát, valahogy, tőlem származik. Öt gramm...Alig egy gyufaszál. Igazán mosolyognivaló.

Zavartan, bocsánatkérően mosolyog is, ahogyan akkor szokott az ember ha elmondott valamit, amit nem kellett volna.

De én nem mosolygok. Komolyan nézek olajbarna szemébe, amelyben egy nagy életxésmény fiatal máglyetűzéből most éppen egy gyufalobbanásnyi ég. Ezz az öt gramm tűzifa, tudom, számóra az az orvoság, amely egy férfiélet cselődésai után épp most kezd gyógyítóan hatni. Öt grammnyi ékszer, amelyet láthatatlanul visel, mint egy apró, szerény medáliát. Vagy méginkább egy vékony karikagyűrű, mellyel egy férfi eljegyezte magát egy néppel.

Öt gramm tűzifa. Ha mindnyájan ^{naponta} ^{is} csak ennyit teszünk a közös tüzre, meleg lesz tőle az ország.

Mátrai-Betegh Béla